

Pərvanə Vaqif qızı MƏMMƏDOVA
i.f.d., dos. Azərbaycan Texniki Universiteti

AZƏRBAYCANDA SƏNAYE MÜƏSSİSƏLƏRİNİN İNVESTİSİYA POTENSİALININ FORMALAŞMASI VƏ QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

Xülasə

Sənaye müəssisələrinin inkişafı, təkrar istehsalın davamlılığı istehsal fəaliyyətini təkmilləşdir-məkdən, investisiya potensialının gücləndirilməsindən və əsaslı investisiya qoyuluşundan əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. Müasir dövrdə sənayenin yeni inkişaf mərhələsinə keçməsi yüksək texnologiyalar əsasında sənayenin dinamik inkişafı və şəxələndirilməsi, istehsalın və bazarların qloballaşması, texnoloji inkişafın və modernləşmənin yüksək olması təbii olaraq müəssisənin investisiya resurslarına ehtiyacını durmadan artırır. Bu baxımdan məqalədə ilkin olaraq müəssisənin investisiya potensialına dair nəzəri yanaşmalar qeyd edilir və ümumiləşdirilir.

Həmçinin məqalədə müəssisənin investisiya potensialının müəyyənləşdirilməsinə və qiymətləndirilməsinə dair yanaşmalar təhlil edilir, potensialının əsaslı elementlərinin (maliyyə, istehsal, resurs və xammal, infrastruktur, institusional, kadr, intellektual, innovativ) çox olduğu göstərilir.

Mövcud nəzəri yanaşmalar nəzərdən keçirilərək məqalədə Azərbaycanda sənaye müəssisələri üçün ümumi yanaşma verilir. Məqalədə əsas komponentlər və investisiya potensialının dəyərinə ən çox təsir edən amillər formalaşdırılır. Ən vaciblərdən birinin ölkədəki investisiya mühiti olduğu qeyd edilir.

Məqalədə, hazırda investisiya potensialını qiymətləndirmək üçün vahid bir yanaşmanın olması bildirilir və müəssisələrin investisiya fəaliyyətini artırmaq üçün onun inkişafına obyektiv ehtiyac olduğu qeyd edilir. Həmçinin məqalədə ölkə sənaye müəssisələrinə yönəldilən investisiyaların qiymətləndirilməsi həyata keçirilir. Bunun üçün də ölkə sənayesinə yönəldilən investisiyaların statistik qiymətləndirilməsi verilir. Həmçinin müvafiq göstəricilər əsasında investisiya funksiyası qurulmuş və investisiya multiplikatoru hesablanmışdır.

Açar sözlər: investisiya potensialı, sənaye müəssisələri, innovasiya, investisiya funksiyası, istehsal funksiyası, multiplikator.

Giriş

Bazar münasibətləri şəraitində fəaliyyət göstərən müəssisələr özlərinin istehsal və təsərrüfat fəaliyyətlərini daima yaxşılaşdırmaq, genişləndirmək və inkişaf etdirmək məcburiyyətindədirlər. Bunu global bazar münasibətlərinin kəskinləşməsi və rəqabət mühitinin şiddətlənməsi tələb edir. Belə ki, sənaye müəssisələri müasir dövrdə rəqabətqabiliyyətli məhsul istehsal etmək, onun həcmi artırmaq, əlavə dəyər yaratmaq və mənfəət əldə etmək üçün davamlı olaraq maddi-texniki bazalarını yeniləndirmək zərurəti ilə üzləşirlər ki, bu da öz növbəsində ciddi kapital qoyuluşlarını tələb edir. Lakin son dövrlər qlobal aləmdə baş verən ticari və geosiyasi gərginliklər, eləcə də bəzi həll olunmamış ənənəvi problemlər, bir çox ölkələrdə işsizlik və s. kimi məsələlər nəinki ölkələri, həmçinin, sənaye müəssisələrini də investisiya yerləşdirməsində ehtiyatlı davranmağa məcbur edir. Belə bir hal isə müasir dövrdə müəssisələrin investisiya fəaliyyətinin sərhədlərinin mümkün-lüyünü, investisiyanın effektivliyini, müəssisələrin investisiya potensialının rolu, əhəmiyyəti, onu xarakterizə edən göstəricilərin öyrənilməsinə əhəmiyyətli dərəcədə artırır. İntestisiya ilə bağlı qeyd edilən bu kateqoriyalar içərisində sənaye müəssisələrinin investisiya potensialı öz aktuallığı ilə çıxış edir və hazırda sənaye müəssisələrinin investisiya potensialının müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı elmi-praktiki cəhdlərə də rast gəlmək olur.

Sənaye müəssisələrində investisiya potensialının formalaşmasına nəzəri baxış

Sənaye müəssisələrinin inkişafı və istehsal fəaliyyətinin genişləndirilməsi, istehsalını təkmilləşdirmədən və innovativ yenilikləri tətbiq etmədən mümkün deyildir. Digər tərəfdən isə müasir

sənaye avadanlıqları çox bahalı olduğundan, həmin avadanlıqların alınması və istehsalə təbiiq istehsal olunan məhsulun maya dəyərini artırır ki, bu da müəssisənin rəqabət qabiliyyətinə mənfi təsir göstərir. Nəzərə almaq lazımdır ki, həmin bahalı avadanlıqlar yüksək səviyyəli kadr hazırlığı da tələb edir. Rəqabətçil müəssisələrin inkişafında innovativ yanaşmalar daima artmağa doğru meyil etməsinə baxmayaraq, bir çox hallarda investisiya layihələrinin icrası vaxtı ləngiyir. Bunun səbəblərindən biri planlaşdırmanın keyfiyyətsiz olmasıdır.

Son illərdə global maliyyə və iqtisadi böhran bir çox ölkələrin iqtisadiyyatına, eləcə də sənaye sektoruna investisiya yerləşdirilməsinin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına və investisiya cəlb edilməsində ciddi çatışmazlığın yaşanmasına səbəb olmuşdur. Belə vəziyyət isə təbii olaraq investisiya layihələrinə və onların həyata keçirilməsində tələblərin sərtləşdirilməsinə gətirib çıxarır. Qeyd edilən vəziyyətdən çıxış yolu isə sənaye müəssisələrinin özlərinin potensial investisiya imkanlarını bərqərar etməsinə səbəb olur.

Tipik olaraq iqtisadi nəzəriyyədə investisiyanın həm pul və həm də real kapitalla qoyulmuş vəsaitlər olduğu göstərilir. Həmçinin nəzəriyyədə investisiya amilinə çoxtərəfli proses kimi yanaşılır və onun həm obyektə və həm də subyektə gəlir gətirməli olduğu bildirilir. Digər tərəfdən təsadüfi deyildir ki, C.M.Keyns özünün "səmərəli tələb nəzəriyyəsi"ndə iqtisadi artımın təmin olunmasında investisiyanın həlledici rola malik olduğunu vurğulayaraq bildirir ki, investisiyanın mənfəətliliyi və ya ondan alınan gəlir nə qədər çox olarsa, istehsalın artım sürəti bir o qədər çox olar [1, s. 23].

Sənaye müəssisələrində investisiyaların səfərbər olunmasını araşdırdıqda terminoloji baxımdan "potensial" sözünə aydınlıq gətirilməsinə zəruri edir. Müşahidələr təsdiqləyir ki, "potensial" latın mənşəli olub (Potentia) güc, ehtiyatlar nəzərdə tutulur ki, bu zaman müəyyən bir məqsədə çatmaq üçün istifadə edilən vasitələr nəzərdə tutulduğu məlum olur. Araşdırmalar təsdiqləyir ki, "investisiya potensialı"nın məzmununa vahid bir yanaşma yoxdur, lakin "investisiya potensialı" kateqoriyasını müəyyənləşdirmək üçün ayı-ayrı tədqiqatçıların maraqlı fikirlərinə baxmaq maraqlıdır.

Cədvəl 1

İnvestisiya potensialının müəyyənləşdirilməsinə dair yanaşmalar

Müəllif	Yanaşma
N.D.Quskova[3.s.35]	"İnvestisiya potensialı" ərazinin istehsal amilləri, istehlakçının tələbi və digər parametrlərinin makroiqtisadi xüsusiyyətlərini nəzərə alır.
L. S. Balinurova, O. B.Kazakova [4.46.]	"İnvestisiya potensialı" maddi, texniki, maliyyə və qeyri-maddi aktivlər (sənaye obyektlərinə sahiblik, istehsal, sosial-iqtisadi, məlumatların toplanması, təcrübə və s.) daxil olmaqla investisiya ehtiyatlarının məcmusudur.
E.E. Şvakov [5.55]	İnvestisiya potensialı, ilk növbədə, öz ehtiyatlarının toplanması üçün nəzərdə tutulmuş və onlardan istifadə edərkən gözlənilən nəticəni əldə etməyə imkan verən məcmusudur. "İnvestisiya potensialı təsərrüfat subyektinin borc kapitalından istifadə etmədən müəyyən bir investisiya layihəsini müstəqil həyata keçirmə qabiliyyətini xarakterizə edir.
A.A.Mannanov [6.265.]	İnvestisiya potensialı sənayenin əsas makroiqtisadi göstəricilərini - əsas kapitalla qoyulan investisiyaların quruluşunu, əsas kapitalla qoyulan investisiyaların fiziki həcm indeksini, əsas vəsaitlərin amortizasiya dərəcəsinə, aktivlərin rentabelliğini və s. nəzərə almalıdır.
E.S.Lyubova [8.186]	İnvestisiya potensialı-investisiya fəaliyyətini təmin etmək üçün istifadə edilə bilən (kapital qoyuluşu şəkildə) adı çəkilən qurumun əvvəlki iqtisadi fəaliyyəti nəticəsində toplanmış bütün mənbələrin (maliyyə, maddi, elmi, texniki, insan) mümkün olan birləşməsi kimi müəyyən edilməsi təklif olunur.

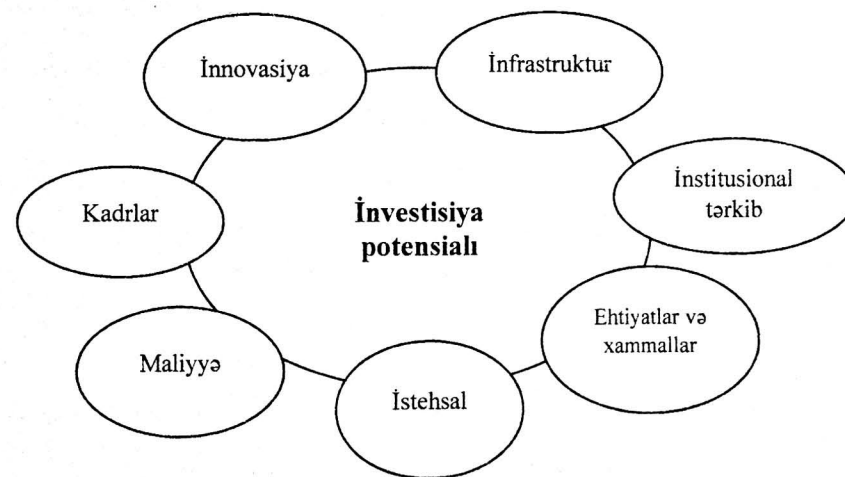
Qeyd: cədvəl qeyd edilən ədəbiyyatlardan istifadə olunmaqla müəllif tərəfindən tərtib olunub.

Qeyd edilənləri nəzərə alaraq deyə bilərik ki, hər bir müəssisənin investisiya potensialı qarşısına qoyduğu hədəflərə çatmağı təmin edə bilən, tapşırıqları yerinə yetirməyə hazırlıq dərəcəsidir. Hər bir müəssisənin əsas hədəfi mənfəət əldə etmək olduğundan, qarşıya qoyduğu hədəflərə nail olmağın əsas yollarından biri məhz innovativ yanaşmalara, yenilikçi layihələrə, proqramlara daim hazır olmasıdır. Bu isə müəssisənin bütün bölmələrinin, eləcə də istehsal və iqtisadi sistemin bütün elementlərinin inkişafı ilə həyata keçirilə bilər. Nəzərə almaq lazımdır ki, investisiya fəaliyyəti haqqında qanunda da **investisiya** - gəlir (mənfəət) və ya sosial səmərə əldə etmək məqsədi ilə həyata keçirilir [2].

İnvestisiya potensialına dair qeyd edilən yanaşmaları ümumiləşdirərək belə qənaətə gəlmək olar ki, sənaye müəssisələrində investisiya potensialının tərkibinə, fikrimizcə, aşağıdakıları daxil etmək olar:

1. Maliyyə (investisiya fəaliyyətində istifadə edilə bilən pul vəsaitləri və yüksək likvid maliyyə aktivlərinin məcmusu);
2. İstehsal (istehsal fəaliyyəti nəticəsində sənaye müəssisəsi tərəfindən yığılan maddi və qeyri-maddi aktivlərin məcmusu);
3. Ehtiyatlar və xammallar (sənaye müəssisəsi tərəfindən istifadə edilə bilən ən vacib təbii ehtiyat növlərinin balans ehtiyatları ilə təmin edilməsi);
4. İnfrastruktur (istehsalın inkişaf səviyyəsini xarakterizə edən şərtlər və sənaye müəssisəsinin yerləşdiyi ərazi üzrə sosial infrastruktur);
5. İnstitusional tərkib(bazar iqtisadiyyatının zəruri institutları ilə təmin edilməsi);
6. Kadrlar (peşə təhsili olan bir işçi qüvvəsi və mühəndis heyətinin olması);
7. İnnovasiya (elmi və texnoloji tərəqqinin nailiyyətlərinin həyata keçirilməsi və istehsalın modernləşdirilməsi).

Beləliklə də sənaye müəssisələrində investisiya potensialının formalaşmasını xarakterizə edən göstəriciləri aşağıdakı kimi göstərmək olar.

Şəkil 1. İnvestisiya potensialının formalaşmasının tərkib elementləri.

Müşahidələr təsdiqləyir ki, müəssisənin investisiya potensialı tamamilə bu sistemə daxil olan elementlərin qarşılıqlı təsirinin nəticələrindən də asılıdır.

Sənaye müəssisələrinin elmi-tədqiqat və konstruktor-layihə işlərinə çəkdiyi xərclərin həcmi, həmçinin, reklam xərcləri, əməkhaqqı xərcləri və daxili bazarda istehsal həcmi nə qədər yüksəkdirsə, deməli müəssisədə birbaşa investisiyaların həcmi bir o qədər yüksəkdir. Eyni zamanda

bunun əksi də doğrudur. Onu da bildirik ki, sənaye müəssisələrində hər hansı bir təbii resursa olan tələb yüksəkdirsə, sənaye müəssisəsi məhz bu resurs ilə zəngin olan ölkəyə daha çox birbaşa investisiya yatırmağa meyil edəcəkdir.

Artıq təsdiq olunmuş faktıdır ki, müəssisələr nəqliyyat xərclərinin azaldılması məqsədilə istehsal müəssisəsinin istehlakçıya yaxın ərazidə tikilməsinə üstünlük verirlər. Həmçinin bəzi hallarda idxal maneələrindən ötürmək üçün xarici ölkə ərazisində istehsalın təşkilinə nail olmağa çalışırlar.

İnvestisiya potensialının öyrənilməsinin vacib bir hissəsi də onun formalaşması və reallaşması ilə bağlıdır. Sənaye müəssisələrinin investisiya potensialının formalaşmasına təsir edən amillər daxili və xarici olmaq üzrə iki yerə ayrılır.

Daxili amillərə aşağıdakılar daxildir:

1. Müəssisə tərəfindən idarə olunan resurslar (intellektual, texniki, xammal və s.);
2. Xammal və istehlakçı bazarlarına çıxış imkanları;
3. Rəqabətin təsiri;
4. Xarici investisiya mənbələrinə çıxış və iqtisadiyyatda xarici kapital qoyuluşlarının ümumi səviyyəsi;

5. Müəssisələrin fəaliyyətini dəstəkləmək üçün dövlət siyasəti.

Xarici amillər kimi isə aşağıdakılar göstərilə bilər:

1. Ölkədə əhalinin əmanətlərinin xarakteri (həcm, quruluş, dinamika);
2. Əhalinin inflyasiya gözləntilərinin səviyyəsi;
3. İnvestisiya fəaliyyətini tənzimləyən normativ bazanın vəziyyəti;
4. Ölkədə şəffaflığın dərəcəsi və ya biznesə maneə olan amillər toplusu (korrupsiya səviyyəsi, bürokratizasiya, kriminal vəziyyət və s.).

İnvestisiya potensialının reallaşması ilə bağlı təsir edən amilləri də iki qrupa ayırmaq olar:

- İnvestisiya resurslarının səfərbər olmasını müəyyən edən amillər;
- İnvestisiya resurslarının alternativ hərəkətini müəyyən edən amillər.

İnvestisiya ehtiyatlarının səfərbər olmasını müəyyən edən amillərə aşağıdakılar daxildir:

1. Əhalinin rifah səviyyəsi;
2. Ölkədə inflyasiyanın səviyyəsi və onun ixrac-idxal əməliyyatlarına təsir imkanları;
3. Müəssisələrdə rentabellik səviyyəsi;
4. Dövlət və özəl mülkiyyət müəssisələrinin qarşılıqlı əlaqəsi;
5. Ölkədə rəqabət mühiti;
6. Bank sektorunun xüsusiyyətləri (Əhalinin etimad səviyyəsi, bankların kapitalaşdırma səviyyəsi, bank sistemində xarici kapitalın həcmi və quruluşu).

İnvestisiya resurslarının alternativ hərəkətini müəyyən edən amillərə aşağıdakılar aiddir:

1. Müəssisənin və həmçinin ölkənin resurs və sənaye potensialı;
2. Demografik vəziyyət və əhalinin keyfiyyət xüsusiyyətləri;
3. Xarici bazarlardan investisiyaların cəlb edilməsində maneələr;
4. ÜDM-in həcmi və dinamikası;
5. Ölkədə işsizlik səviyyəsi.

Azərbaycanda sənaye müəssisələrində əsas kapitalla yönəldilən investisiyaların qiymətləndirilməsi

İnvestisiya uzunmüddətli perspektivdə iqtisadi artımı şərtləndirən əsas amillərdən biri kimi çıxış etdiyindən, əsas kapitalla yönəldilən investisiyalar ya onun artırılmasına, ya da saxlanmasına yönəlmiş olur. Bu baxımdan bütün investisiya xərcləri 3 kateqoriyaya bölünür:

- 1) əsas fondlara yönəldilən investisiyalar (maşın, avadanlıq alması, zavod tikintisi xərcləri);
- 2) mənzilə yönəldilən investisiyalar;
- 3) mal-material ehtiyatlarına yönəldilən investisiyalar.

Əsas fondlara yönəldilən investisiyalarda ən mühüm məqamlardan biri də müəssisələr baxımından əsas kapitalın optimal miqdarının müəyyən olunması ilə bağlıdır. Optimal həddin müəssisə tərəfindən müəyyən edilməsi onun mənfəətinin maksimumlaşdırılmasının həddi ilə bağlıdır. Belə

hal isə Kobb-Duqlas istehsal funksiyasını, bankların faiz dərəcəsi və müəssisənin gözlənilən mənfəət normasından asılı olan funksiyaların qurulmasını tələb edir. Konkret olaraq deyə bilərik ki, 1949-cu ildən başlayaraq ABŞ-da qeyd etdiyimiz amillərdən asılı müxtəlif funksiyalar qurulur.

Biz isə öz tədqiqatımızda sənayedə investisiya potensialının qiymətləndirilməsi üçün klassik investisiya funksiyası kimi bilinən funksiyaya nəzər salaq.

$$I = I_o + b * Y$$

Burada, I_o – sənayedə avtonom investisiya,

y – sənaye məhsulunun həcmi, b – isə son həddə meyillilidir. Göstərilən funksiyayı qiymətləndirmək üçün aşağıdakı kimi göstəricilər bazasından istifadə edək.

Belə bir klassik funksiya seçməyimizin səbəbi Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün investisiya ilə faiz dərəcəsi arasında qurulan əlaqələrdə faiz dərəcəsinin modelinin adekvatlıq göstəricilərinə elə də ciddi təsir etməməsi ilə bağlıdır.

Ölkəmizdə neft sənayesi istisna olmaqla sənayenin digər sahələrinə yönəldilən investisiyanı qiymətləndirmək üçün aşağıdakı cədvəldən istifadə edək.

Cədvəl 2

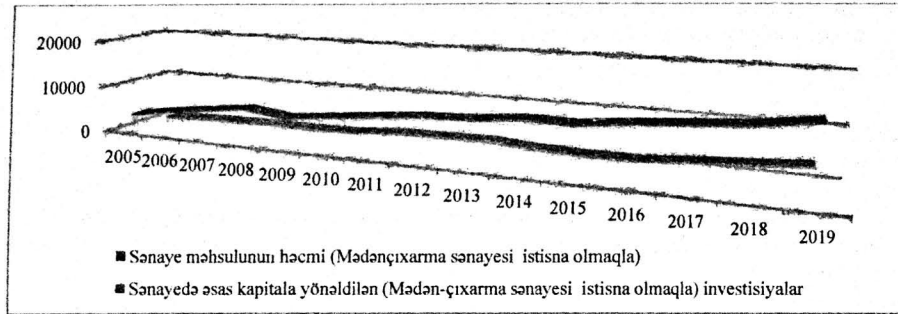
Sənayeye investisiya qoyuluşları və sənaye məhsulu (mln. manat)

İllər	Sənaye məhsulunun həcmi (Mədənçixarma sənayesi istisna olmaqla)	Sənayedə əsas kapitalla yönəldilən (Mədənçixarma sənayesi istisna olmaqla) investisiyalar
2005	3636.1	446
2006	4978.1	911
2007	6082.8	1093
2008	7142	1366
2009	6103.9	1137
2010	7115.7	1324
2011	8132.6	2126
2012	8957.8	2183
2013	9242.8	2404.4
2014	10129.4	1691.6
2015	10007.1	1354.8
2016	11108.3	1373.1
2017	11859	2181.2
2018	12745.5	2794.9
2019	14141.7	3587.5

Mənbə: <https://www.stat.gov.az/>

Ölkəmizdə sənayeye investisiya qoyuluşları və sənaye məhsulu arasındakı əlaqənin qrafik forması aşağıdakı kimidir.

Sənayəyə investisiya qoyuluşları və sənaye məhsulu arasında əlaqə

Klassik investisiya modelinə əsaslanaraq funksiya Eviews proqramı əsasında qiymətləndirilmədə aşağıdakı kimi qiymət almışdır.

$$\hat{I} = 3362.706 + 0.7899 * b$$

R=0,87 DW=1,56 modelini alırıq.

Dependent Variable: MEH

Method: Least Squares

Date: 10/26/20 Time: 16:57

Sample: 2005 2019

Included observations: 15

MEH=C(1)+C(2)*IN

	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C(1)	3362.706	1030.661	3.291776	0.0058
C(2)	0.78299	0.542071	5.716957	0.0001
R-squared	0.8715434	Mean dependent var	8758.933	
Adjusted R-squared	0.793544	S.D. dependent var	2978.087	
S.E. of regression	1648.623	Akaike info criterion	17.77683	
Sum squared resid	35333437	Schwarz criterion	17.87124	
Log likelihood	-131.3263	Hannan-Quinn criter.	17.77583	
F-statistic	32.68359	Durbin-Watson stat	1.569360	
Prob(F-statistic)	0.000071			

Alınan model göstərir ki, Azərbaycan sənayedə əsas kapitalla yönəldilən investisiya ilə sənaye məhsulunun həcmi arasında düz əlaqə (xətti funksiya) vardır. Model onu göstərir ki, sənayedə investisiya qoyuluşları 1% artıqda sənaye məhsulunun artıma son meyilliliyinin həcmi 0.8%-ə bərabər olar.

Keynsin multiplikator konsepsiyasına əsaslanaraq deyə bilərik ki, multiplikator əmsali investisiya həcminin artması ilə gəlirin artması arasında münasibəti ifadə edir və aşağıdakı kimi göstərilir.

$$\Delta Y = \frac{I}{I - b} \Delta I$$

burada: ΔY -gəlirin artımı, ΔI -investisiyanın artımı, b -istehlaka son hədd meyilliliyidir. Göstərilən modelə əsaslanaraq deyə bilərik ki, sənayedə bir vahid investisiyanın artması sənaye

məhsulunun həcmi 3.33 vahid $\frac{1}{1-0,7} = 3.33$ artırır bilər.

Nəticə

Məqalədə bazar münasibətləri şəraitində müəssisələrin istehsal və təsərrüfat fəaliyyətlərini daima genişləndirmək və inkişaf etdirmək məcburiyyətində olduğu vurğulanır. Bunun üçün maddi-texniki bazalarını yeniləmək, istehsal çeşidini artırmaq üçün ciddi kapital qoyuluşlarının zəruri olduğu bildirilir. Bunun üçün müəssisələrin investisiya potensialının və eləcə də onu xarakterizə edən göstəricilərin öyrənilməsi əhəmiyyətli dərəcədə artır. Investisiya potensialı geniş bir anlayış olduğundan ona dair nəzəri baxışlar şərh edilir və onu xarakterizə edən göstəricilər öyrənilir.

Azərbaycanda sənaye müəssisələrində əsas kapitalla yönəldilən investisiyaları qiymətləndirmək üçün klassik investisiya funksiyası qurulmuş və həmçinin investisiya multiplikatoru hesablanmışdır. Alınan nəticələr onu deməyə əsas verir ki, Azərbaycanda sənayedə əsas kapitalla yönəldilən investisiya ilə sənaye məhsulunun həcmi arasında xətti əlaqə vardır və sənayedə investisiya qoyuluşları 1% artıqda sənaye məhsulunun artıma son meyilliliyinin həcmi 0.8%-ə bərabər olacaqdır.

ƏDƏBİYYAT

1. Y.N.Həsənlı, R.T.Həsənov. İqtisadi tədqiqatlarda riyazi üsulların tətbiqi. Bakı-2002 s. 318
2. “İnvestisiya fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu 28 dekabr 2018-ci il.
3. Гуськова Н.Д., Краковская И.Н., Слушкина Ю.Ю. Инвестиционный менеджмент. КНОРУС, 2016. 438 с.
4. Валинурова Л.С., Казакова О.Б. Инвестирование. М.: Волтерс Клувер, 2010. 448 с.
5. Е.Е.Шваков Инвестиционный потенциал промышленного предприятия, его оценка, формирование и развитие* “Финансы и кредит” 3 (2016) 54–64
6. Маннанов А.А. Управление организационным развитием холдингов по критерию достаточности потенциала развития / А.А.Маннанов, О.А.Воложанина, С.Е.Вайнштейн // Экономические науки. № 73. декабрь, 2010. С. 264–271
7. Е.С.Лбова Особенности анализа инвестиционного потенциала финансово неустойчивых предприятий 2017, Том 8, № 2, С. 184 – 189

Парвана Вагиф кызы Мамедова
доц. АЗТУ

Формирование и оценка инвестиционного потенциала промышленных предприятий Азербайджана

Резюме

Развитие промышленных предприятий и устойчивость воспроизводства в значительной мере зависят от совершенствования производственной деятельности, усиления инвестиционного потенциала и капитальных вложений. Переход промышленности на новый этап развития в современное время, динамичное развитие и диверсификация промышленности на основе высоких технологий, глобализация производства и рынков, высокотехнологичное развитие и модернизация, естественно, увеличивают потребность в инвестиционных ресурсах. В связи с этим в статье сначала отмечаются и обобщаются теоретические подходы к инвестиционному потенциалу предприятия. В статье также анализируются подходы компании к выявлению и оценке инвестиционного потенциала. В статье инвестиционный потенциал рассматривается как многомерный фактор. Показано, что существует множество основных элементов инвестиционного потенциала (финансовый, производственный, ресурсно-сырьевой, инфраструктурный, институциональный, человеческий, интеллектуальный, инновационный).

С учетом существующих теоретических подходов в статье дается общий подход к промышленным предприятиям Азербайджана. В статье сформированы основные составляющие и факторы, наиболее влияющие на стоимость инвестиционного потенциала. Отмечается, что одним из важнейших является инвестиционный климат в стране.

В статье констатируется отсутствие единого подхода к оценке инвестиционного потенциала и объективная необходимость развития предприятий с целью повышения их инвестиционной активности. В статье также дана оценка инвестиций в промышленные предприятия страны. Для этого дана статистическая оценка инвестиций в промышленность страны. Также инвестиционная функция строится на основе соответствующих показателей и рассчитывается инвестиционный мультипликатор.

Ключевые слова: инвестиционный потенциал, промышленные предприятия, инновации, инвестиционная функция, производственная функция, мультипликатор.

*Parvana Vagif Mammadova
ass. prof. AzTU*

Formation and assessment of the investment potential of industrial enterprises in Azerbaijan

Summary

The development of industrial enterprises and the sustainability of reproduction depend to a large extent on the improvement of production activities, the strengthening of investment potential and capital investment. The transition of industry to a new stage of development in modern times, the dynamic development and diversification of industry based on high technologies, globalization of production and markets, high technological development and modernization naturally increase the need for investment resources. In this regard, the article first notes and summarizes the theoretical approaches to the investment potential of the enterprise.

The article also analyzes the company's approaches to identifying and assessing investment potential. The article considers investment potential as a multidimensional factor. It is shown that there are many basic elements of investment potential (financial, production, resources and raw materials, infrastructure, institutional, human resources, intellectual, innovative).

Considering the existing theoretical approaches, the article gives a general approach to industrial enterprises in Azerbaijan. The article forms the main components and factors that most affect the value of the investment potential. It is noted that one of the most important is the investment climate in the country.

The article states that there is currently no unified approach to assessing investment potential, and that there is an objective need for the development of enterprises to increase their investment activity. The article also assesses investments in the country's industrial enterprises. For this purpose, a statistical assessment of investments in the country's industry is given. Also, the investment function is built on the basis of relevant indicators and the investment multiplier is calculated.

Key words: investment potential, industrial enterprises, innovation, investment function, production function, multiplier.